

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۰۶ اگست ۲۰۲۲

افغانستان جولانگه اشغالگران و جنگ طلبان

(بخش هشتم)

پاکستان که یکی از طرف‌های بازی بزرگ در افغانستان محسوب می‌شود اهدافش نشان می‌دهد که در پی بهره‌گیری از منافع سرشار اقتصادی افغانستان است. به همین سبب است که جنگ با افغانستان که آغازگر آن پاکستانی‌ها با حمایت امریکا و دیگر قدرت‌های غربی بوده‌اند، افزایش جنگ‌های «نیابتی» را گروه‌های مسلح و تربیت شده در خاک پاکستان هم چون گروه‌های مذهبی طالبان، القاعده، داعش، مجاهدین و غیره سپرده‌اند و باعث تباهی افغانستان شده‌اند.

به همین دلایل از نظر تحلیل‌گران سیاسی مبارزه با تروریسم و مواد مخدر در افغانستان و ناامن کردن منطقه بستگی به بازی‌های بزرگ است که حضور قدرت‌های خارجی را تا مدت زمان زیادی در افغانستان توجیه می‌کند.

جنگ داخلی که به ظهور پدیده فاجعه‌بار تروریست و طالبان در این کشور انجامید. همین موضوع سبب شد تا کم‌کم پای امریکا به افغانستان باز شود. جنگ ۲۰۰۱ افغانستان توسط نیروهای امریکا با نام رسمی عملیات بلندمدت آزادی در پی حمله القاعده به رهبری اسامه بن‌لادن به نیویورک و واشنگتن در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و هشدار جورج دبلیو بوش رئیس‌جمهور وقت ایالات متحده امریکا به گروه طالبان مبنی بر اخراج گروه تروریستی القاعده از افغانستان و رد این درخواست از سوی طالبان؛ آغاز شد. در پی خودداری طالبان از پذیرش خواست امریکا فرمان حمله به افغانستان در روز ۷ اکتوبر سال ۲۰۰۱ صادر شد.

انگستان از سال ۲۰۰۲، فعالیت‌های نظامی مستقل خود را در افغانستان آغاز کرد. هدف اصلی این جنگ، ظاهراً مبارزه و از بین بردن القاعده، طالبان و حامیان آن بود. تقریباً یک ماه بعد طالبان در اطراف افغانستان پراکنده شد و با برگزاری کنفرانس بن، حامد کرزی به قدرت رسید و رئیس‌جمهوری افغانستان شد.

امریکا بعد از بیست سال سرمایه‌گذاری در افغانستان و عدم رسیدن به تفاهم با طالبان در دوره ترمپ که همه معادلات گذشته را به هم زد و رسماً با این گروه به مذاکره نشست، اکنون وضعیت به جایی رسیده که امریکا می‌بیند نمی‌تواند بیش از این در افغانستان بماند. برای همین قصد دارد افغانستان را با معضلات حل نشده‌اش رها کند و نیروها و امکانات خود را از آنجا خارج کند. سیاست جو بایدن، رئیس‌جمهوری امریکا در حال حاضر حضور فزاینده و نظامی حداقلی در سراسر کشورهای جهان با هدف تمرکز بر قدرت گرفتن چین و روسیه است.

احتمالاً اتحادیه اروپا دنباله رو سیاست امریکا در افغانستان خواهد بود. اروپا نمی‌خواهد به تنهایی در افغانستان هزینه کند. طی نیم قرن گذشته به جرأت می‌توان گفت به غیر از افریقا، در دیگر قاره‌های جهان از سیاست مؤثر و مستقل اروپا در معضلات مختلف نمی‌بینیم. افغانستان هم از جمله آن‌هاست. برای همین به محض این که جو بایدن اعلام کرد که نیروهای خود را از افغانستان خارج خواهد کرد، اروپا نیز اعلام کرد نیروهای خود را از افغانستان خارج خواهد کرد.

کاهش نقش نظامی امریکا در افغانستان و تشدید فعالیت‌های طالبان نیز باعث شده که کشورهای منطقه به این نتیجه برسند که آینده افغانستان در ابهام است و آن‌ها می‌توانند در آینده این کشور نفع بیشتری داشته باشند. جدال درونی در حکومت مرکزی افغانستان تحت تأثیر این وضعیت است.

بدین ترتیب بیست سال پس از اشغال افغانستان توسط ائتلاف نظامی به رهبری امریکا، باز هم رقابت بر سر نفوذ در این کشور شدت یافته و این تغییر وضعیت امنیتی لرزان افغانستان را پیچیده‌تر می‌کند. شرایطی که یادآور رقابت امپراتوری‌های بریتانیا و روسیه در قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم و رقابت‌های دوران جنگ سرد در سال‌های دهه هشتاد میلادی است.

افغانستان، کشوری که موقعیت ستراتیژیک ویژه‌ای دارد و بالقوه می‌تواند تمام منطقه را دچار بی‌ثباتی کند. از سوی دیگر پاکستان، که حامی اصلی گروه طالبان است، متهم شده که یک بازی دوگانه را پیش می‌برد. ناتو هم اعلام کرده است به دنبال خروج نیروهای امریکائی نیروهای خود را از افغانستان خارج می‌کند. مقامات ناتو و امریکائی تلویحا گفته‌اند که احتمالاً در صورت رفتن‌شان از افغانستان این کشور دوباره به دوران جنگ داخلی بازمی‌گردد.

این همه در حالی است که بازیگران منطقه‌ئی و فرمانطقه‌ئی در حال برنامه‌ریزی در افغانستان برای فردای خروج نیروهای خارجی از این کشور هستند.

ایران، ترکیه، روسیه، پاکستان، چین، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، اروپا و امریکا همه در حال برنامه‌ریزی برای نفوذ در افغانستان هستند.

بیجینگ در شرق کشور درگیر پرونده ایغور هاست از این رو نگران است که تشدید ناآرامی‌ها در افغانستان بر امنیت آن تأثیر مستقیم بگذارد. و به همین دلیل حتی نسبت به سیاست‌های امریکا و اروپا به دیده تردید می‌نگرد. برای همین چین تلاش دارد سیاست خود را با روسیه هماهنگ کند و با ترکیه در ارتباط دائم باشد و در عین حال دخالت مستقیم در افغانستان نداشته باشد. آن‌ها فعلاً نظاره‌گر تحولات افغانستان هستند و به دنبال کنترل شرایط با کمترین هزینه ممکن هستند.

به نظر می‌رسد ترکیه و روسیه و امریکا به توافقی با یکدیگر بر سر افغانستان رسیده‌اند و جمهوری اسلامی ایران را دور زده‌اند. در بحبوحه مذاکرات طالبان با امریکا در قطر که فعلاً تعلیق شده است، ایران و روسیه مذاکراتی انجام داده‌اند تا در صورت توافق امریکا با طالبان از قافله عقب نمانند. ایران طرحی را ارائه داده بود که اول از همه این طرح را با روس‌ها در میان گذاشت، اما ظاهراً روس‌ها این طرح را گرفته‌اند اما به سراغ امریکائی‌ها ترک‌ها رفته‌اند بدون این که مقامات جمهوری اسلامی ایران را در جریان این مذاکره‌ها قرار دهند.

شواهد نشان می‌دهند که ترکیه با روسیه و امریکا به توافق رسیده‌اند تا بعد از خروج نیروهای خارجی‌ها از افغانستان، آن‌ها نیروهایشان را به این کشور گسیل نمایند. طرحی که گفته می‌شود از حمایت ناتو نیز برخوردار است و حتی ترکیه را به انجام این کار ترغیب می‌کنند.

ترکیه این روزها در تدارک کنفرانس استانبول برای افغانستان است که ظاهراً قرار نیست جمهوری اسلامی ایران در آن، حضور داشته باشد.

ترکیه تلاش کرده است هم با طالبان ارتباط بگیرد و هم با حمایت غرب با دولت کابل در تماس نزدیک باشد. آنچه مدنظر ترکیه است، گنجاندن جریان‌های اسلامی نزدیک به خود به ویژه اخوان المسلمین در هسته اصلی قدرت در افغانستان است. بهترین حالت برای ترکیه قبضه قدرت توسط اخوان المسلمین است. هزینه‌ای که در یک دهه اخیر دولت ترکیه برای اخوان المسلمین کرده، این کشور را به نیروی مسلط بر این جریان تبدیل کرده است. رسیدن به این هدف برای ترکیه در افغانستان عالی‌ترین هدف است. ویژگی‌های ترکیه سبب شده است تا غرب و روسیه به این نتیجه برسند که دولت ترکیه می‌تواند بازیگری کنترل‌کننده در افغانستان باشد و به واسطه ارتباطات نزدیکش با گروه‌های اسلامی، میدان دار عرصه سیاسی افغانستان باشد و نگذارد امور از کنترل خارج شود.

به نظر می‌رسد قطر هم سیاست خود را با سیاست‌های اخوانی دولت ترکیه تنظیم کرده است و تقریباً سیاستی مشابه سیاست ترکیه را پیش می‌برد. قطر با طالبان ارتباط بسیار نزدیک دارد و آن را قدرتی نزدیک به ایدئولوژی اخوان المسلمین می‌بیند که می‌تواند روی آن به عنوان بازیگری مؤثر حساب کند. برای همین آینده افغانستان را با قدرت‌گیری طالبان در این کشور می‌بیند.

روشن است که روس‌ها بیش از هر چیز برای اعمال نفوذ در افغانستان صرفاً به دنبال منافع خود هستند و قبل از هر چیز امنیت مرزهای شمالی این کشور را مد نظر دارند.

اما در عین حال روس‌ها همچنان خاطرات اشغال ناکام افغانستان را هم از خاطر نبرده‌اند. برای همین گمان نمی‌رود حضور نظامی جدی در افغانستان داشته باشند. به ویژه این که روسیه در حال حاضر در اوکراین و سوریه درگیر است و حضور مستقیم دارد. روسیه با معضل قره‌باغ نیز دست به گریبان است و احتمالاً برای این منطقه برنامه‌ها و سناریوهایی را طراحی کرده است. بنابراین دخالت در امور افغانستان، بیش‌تر جنبه سیاسی دارد. امنیت مرزهای شمالی این کشور و جمهوری‌هایی که از شوروی سابق جدا شده‌اند اما همچنان حیاط خلوتی برای روسیه محسوب می‌شوند هم مهم است.

طی سال‌های گذشته، کشیده شدن عرصه نبرد و فعالیت گروه‌های مخالف حکومت افغانستان به ولایات شمالی این کشور در مرزهای مشترک با کشورهای آسیای میانه و استان سین کیانگ چین، دولت روسیه و جمهوری‌های سابق اتحاد شوروی را نگران کرده است.

نرمش روسیه در قبال گروه طالبان یک تغییر مهم محسوب می‌شود. دولت روسیه سال‌ها با طالبان مخالفت کرده، آن را یک گروه تروریستی می‌نامید و در جنگ‌های داخلی افغانستان در دهه نود میلادی از «انتلاف شمال» در برابر طالبان حمایت می‌کرد.

اما در دسامبر ۲۰۱۵ یک دیپلمات ارشد روسیه گفت در مبارزه با گروه موسوم به دولت اسلامی «اهداف طالبان با اهداف ما همسوئی دارد» و روسیه و گروه طالبان «کانال‌هایی برای تبادل اطلاعات دارند».

منابع طالبان نیز تأیید کردند که نمایندگان این گروه طی دو سال گذشته چندین بار با مقامات روسیه و «کشورهای دیگر» در روسیه ملاقات کرده‌اند.

روابط جمهوری اسلامی ایران و طالبان نیز به همین منوال بود. جمهوری اسلامی طالبان را گروه تروریستی می‌نامید. با این وجود تماس‌های طالبان با روسیه و ایران به پاکستان کمک کرد که از فشارهای بین‌المللی به خاطر حمایت از طالبان کاسته شود.

دولت قطر به عنوان مهم‌ترین حامی سیاسی گروه افراط‌گرای طالبان گام‌هایی در جهت بهبود روابط دفتر سیاسی طالبان و جمهوری اسلامی در سال ۱۳۹۷ برداشت. در آغاز مذاکراتی مخفی بین برخی مقامات وزارت خارجه جمهوری اسلامی صورت گرفت و سرانجام در دی ماه [جدی] سال ۱۳۹۷، یک هیأت رسمی از طالبان به تهران سفر کرد و با برخی مقامات وزارت خارجه جمهوری اسلامی مذاکره کردند.

در سال ۱۳۹۹، روابط دفتر سیاسی طالبان و وزارت خارجه جمهوری اسلامی به بالاترین سطح خود رسید. این بار ملا عبدالغنی برادر، یکی از بنیان‌گذاران طالبان در بهمن ماه [دلو] سال گذشته [۱۳۹۹] به دعوت وزارت خارجه جمهوری اسلامی به تهران سفر کرد و با محمّدجواد ظریف و نماینده ویژه جمهوری اسلامی ایران در امور افغانستان دیدار و مذاکره کردند. دیداری که موجب انتقاد دولت افغانستان از جمهوری اسلامی شد. خبر این مذاکرات را سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی در تاریخ ۷ بهمن [دلو] ۱۳۹۹ رسانه‌ای کرد.

علاوه بر ایران، روز پنج‌شنبه ۸ جولای ۲۰۲۱، یک هیأت طالبان برای مذاکره به مسکو رفت. سفر نمایندگان این جنبش به پایتخت روسیه دو روز به طول خواهد انجامید. هدایت این هیأت را یکی از رهبران دفتر سیاسی جنبش در قطر، به نام «شهاب‌الدین دلور»، رئیس دیپارتمان روابط با شهروندان افغانستان بر عهده داشت. طالبان با ضمیر کابلوف، فرستاده ویژه رئیس جمهور در افغانستان و رئیس بخش دوم آسیا در وزارت امور خارجه روسیه دیدار کردند. کابلوف در این دیدار از بی‌ثباتی اوضاع در شمال افغانستان ابراز نگرانی کرده و از طالبان خواست تا از سرایت درگیری‌ها به خارج از افغانستان جلوگیری کنند. در پاسخ طالبان گفتند که آن‌ها قصد ندارند از خاک این کشور برای حمله به سایر کشورها از جمله روسیه استفاده کنند. اعضای هیأت طالبان امنیت مرزهای کشورهای آسیای میانه و سفارت‌خانه‌های خارجی در خاک این کشور را تضمین کردند.

در این جلسه، هیأت طالبان موضع خود مبنی بر استفاده نکردن از خاک افغانستان علیه کشورهای دیگر را تکرار کرد. نمایندگان طالبان، همچنین اطمینان دادند که آن‌ها به دستیابی به صلح پایدار در افغانستان علاقه‌مند هستند. آن‌ها همچنین قول دادند عملکرد گذرگاه‌های مرزی با کشورهای همسایه را به‌طور معمول تأمین خواهند کرد. نمایندگان طالبان پس از مذاکرات در مسکو برنامه‌های خود را برای افغانستان و سایر کشورها اعلام کردند. به گزارش خبرگزاری رسمی روسیه اسپوتنیک، این طرح‌ها در بیانیه دفتر سیاسی جنبش طالبان مطرح شده است.

از جمله نمایندگان طالبان اطمینان دادند که نیروهای آن قصد نقض یکپارچگی کشورهای آسیای میانه را ندارند. چهارشنبه ۷ جولای ۲۰۲۱، سرگنی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه گفته بود که اوضاع در افغانستان به سرعت رو به وخامت می‌رود. وزیر خارجه روسیه این موضوع را به خروج نیروهای امریکائی از این کشور پیوند داد. لاوروف گفت: ما از نزدیک آنچه در افغانستان اتفاق می‌افتد را دنبال می‌کنیم که اوضاع در آنجا از جمله در رابطه با خروج عجلانه نیروهای امریکائی و سایر نیروهای ناتو به سرعت رو به وخامت می‌رود.

وزیر امور خارجه روسیه تأکید کرد: به هر ترتیب، مسکو به تعهدات خود در چارچوب سازمان پیمان امنیت جمعی ادامه خواهد داد و همه کارها را برای سرکوب تجاوز انجام خواهد داد. او خاطر نشان کرد: نمایندگان دبیرخانه این سازمان برای ارزیابی وضعیت موجود از منطقه مرزی بازدید کردند.

جمعه چهاردهم مرداد- اسد- ۱۴۰۱ - پنجم اگست ۲۰۲۲

ادامه دارد.

یادداشت: از متن نوشته بر می آید، که بیشترین قسمت آن، قبل از سقوط حاکمیت پوشالی نگلشته شده است. -اداره پورتال-